

บูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม
Integration of Coopertion Among Sub-District Administration Organizations
With Sārāṇiya Dhamma

แสงเดือน วิลัยพันธ์¹
Saengduean Wilaiphun
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ.2554

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อศึกษาหลักสาราณียธรรม 3) เพื่อบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม และ 4) เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “การบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม”

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา คือ พระไตรปิฎก หนังสือ เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอฉะเชิงเทรา จำนวน 11 คน นำมาบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 4 ด้าน ด้วยหลักสาราณียธรรม 6 ผลการวิจัยพบว่า

1. ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดนโยบาย 2) ด้านการให้บริการสาธารณะ 3) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 4) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร

2. หลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วยหลักธรรม 6 ประการ คือ 1) หลักเมตตาทายกรรม คือ การแสดงออกถึงความเมตตาทางกายแก่เพื่อนในสังคมเดียวกัน 2) หลักเมตตาวจิกรรม คือ แสดงความรักใคร่กันด้วยวาจา 3) หลักเมตตามโนกรรม คือ ตั้งจิตปรารถนาดี เป็นการแสดงความรักใคร่กันทางใจ คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน จะคิดอะไรก็คิดต่อกันด้วยเมตตา 4) หลักสาธารณ โภคี คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรมให้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน 5) หลักศีลสามัญญตา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงามเสมอเหมือนกับบุคคลที่ร่วมในสังคมหมู่เดียวกัน รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม เคารพกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม และ 6) หลักทัญญูสามัญญตา คือ มีทัญญูดีงามเสมอกัน ยอมรับความคิดเห็นของคนหมู่มาก ตกลงกันได้ ในหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่แก้ไขปัญหา มีความเห็นสอดคล้องกัน ในกฎกติกาทางสังคมที่ได้กำหนดไว้

3. บูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม ก่อให้เกิดผลดี กล่าวคือ 1) ด้านการกำหนดนโยบาย หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรม เชื่อว่าด้วยสาธารณ โภคี และทัญญู

---

¹ อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองดินนง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา.

สามัญญา จะทำให้มีการกำหนดนโยบายที่ตรงตามความต้องการประชาชนได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

2) ด้านการให้บริการสาธารณะ หากบูรณาการด้วยหลักสาราณีธรรม ข้อว่าด้วยเมตตากายกรรม เมตตาวจกรรม เมตตามโนกรรม สีสสามัญญา และทิจฐีสสามัญญา แล้ว ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ จะมีความคิดเห็นที่เป็นจริง มีจิตใจไม่ลำเอียง คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม 3) ด้านการบริหารงบประมาณ หากบูรณาการด้วยหลักสาราณีธรรม ข้อที่ว่าด้วยเมตตากายกรรม เมตตาวจกรรม เมตตามโนกรรม สีสสามัญญา และทิจฐีสสามัญญา เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันมากขึ้น และ 4) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร หากบูรณาการด้วยหลักสาราณีธรรมข้อที่ว่าด้วยสาธาณโภคี สีสสามัญญา และทิจฐีสสามัญญา แล้ว ส่งผลดีต่อการได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับงาน และผู้บริหารเกิดการร่วมมือร่วมใจ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณีธรรม เรียกว่า **“HSD MODEL”** กล่าวคือ ก่อให้เกิด Harmony = ความสามัคคี มีการช่วยเหลือกันกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยกัน ทำให้งานเกิด Success = ประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นเป้าหมายสูงสุดขององค์การบริหารส่วนตำบล นำไปสู่ Development = การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น ดีขึ้น สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป

ABSTRACT

There are 4 aims of this thesis: 1) to study the cooperation among sub-district administration organizations, 2) to study Sārāṇiya Dhamma, 3) to integrate cooperation among sub-district administration organizations with Sārāṇiya Dhamma, and 4) to present a new model of “Integration of cooperation among sub-district administration organizations with Sārāṇiya Dhamma”.

This research is a qualitative approach collecting data from the Tipitaka, Buddhist scriptures, academic works and in-depth interview with 11 presidents of Tambol Administration Organizations in Chachoengsao province.

The results of the study show that:

1. Cooperation among Sub-district Administration Organizations includes four aspects: 1) policy, 2) public service, 3) budget management, and 4) personnel management.

2. Sārāṇiya Dhamma consists of six principles: 1) To be amiable in deed, 2) To be amiable in word, 3) To be amiable in thought, 4) To share any lawful gains with virtuous fellows, 5) To keep without blemish the rules of conduct along with one’s fellows, and 6) To be endowed with right views along with one’s fellows.

3. The cooperation among Tambol Administration Organizations integrated with Sārāṇiya Dhamma could give good results as follows: 1) the policy setting integrated with Sārāṇiya Dhamma item 4 and 5 will be fair and relevant to the public needs. 2) The public service integrated with Sārāṇiya Dhamma item 1, 2, 3, 5, and 6 will be focused on the benefits of people rather than the bias for colleagues and fellows. 3) The budget management integrated with Sārāṇiya Dhamma item 1, 2, 3, 5, and 6 can create unity and cooperation in team-working. 4) The personnel management integrated with Sārāṇiya Dhamma item 4, 5, and 6 will result to merit system in personnel recruitment in workplace and the organizations can obtain qualified staff.

4. The new knowledge gained from the study can be concluded with "HSD" model. H is for Harmony, S for Success, and D for Development. The model shows that organizations should firstly encourage harmony among their members or teams in work, then followed by proceeding the work to its target, and finally development in work will occur.

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรูปแบบการปกครองที่รัฐได้กระจายอำนาจให้กับประชาชนปกครองตนเอง มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 มีแนวความคิดในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ยึดหลัก 3 ประการ คือ ด้านความอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และด้านประสิทธิภาพการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีพื้นที่ติดต่อกับเกี่ยวกันระหว่างตำบล อำเภอ และจังหวัด นั้น จำเป็นต้องมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีการจัดบริการสาธารณะที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่ แต่ปัจจุบันความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดละเชิงเทรา ยังไม่เป็นที่ไปอย่างรูปธรรมอย่างแท้จริง และเป็นไปด้วยความไม่เต็มใจ ขาดการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงาน จึงไม่ประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดทำและการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน จึงควรเสริมสร้างกระบวนการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เกิดความเข้มแข็ง ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาต่างๆ ขึ้นไป

หลักธรรมที่จะช่วยให้ประชาชนภายในชาติอยู่กันด้วยความสามัคคี ทำให้ประเทศชาติเป็นเอกภาพ เรียกว่า หลักสาราณียธรรม ซึ่งเป็นหน้าที่หรือข้อปฏิบัติ ที่ประชาชนควรปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคม และหลักธรรมข้อนี้ใช้ได้ทุกสถานะไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา หลักสาราณียธรรมเป็นข้อปฏิบัติสำหรับคนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นหมู่ เป็นคณะ ไม่ว่าจะในกลุ่มขนาดเล็ก เช่น ครอบครัว หรือเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น หมู่บ้าน ชุมชนต่าง ๆ ตำบล อำเภอ จังหวัด เพราะคนที่อยู่ร่วมกันหรืออยู่ใกล้เคียงกัน จะต้องอาศัยกันและกัน ดังที่

พระผู้มีพระภาคได้แสดงหลักธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสมัครสมานสามัคคีไว้ 6 ประการ คือ (1) จะต้องมิเมตตาทายกรรม (2) จะต้องมิเมตตาวาจกรรม (3) จะต้องมิเมตตตามโนกรรม (4) การรู้จักแบ่งปันเฉลี่ยเจือจาน (สาธารณ โภคิ) (5) จะต้องมิคิด (สิดสามัญญาตา) (6) จะต้องมีความเห็นที่ถึงงามเสมอเหมือนกัน (ทิวฐิสามัญญาตา) ดังนั้น การพัฒนาสังคม จึงควรจะพัฒนาคนให้มีหลักสาราณียธรรม

ผู้วิจัย จึงมีความคาดหวังว่า การบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้วยหลักสาราณียธรรม ซึ่งจะเป็นรูปแบบที่ทำให้การจัดทำและการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนด้วยความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ประสบผลสำเร็จได้ด้วยการอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และให้มีความสอดคล้องกับพระบรมราโชวาท ที่มุ่งให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือในแต่ละองค์กร อันจะทำให้งานประสบผลสำเร็จ นำไปสู่การพัฒนา ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมปัจจุบันต้องการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม ซึ่งจักได้นำผลการวิจัยที่ได้รับไปปรับใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดฉะเชิงเทรา และระดับประเทศชาติในอนาคตต่อไป

2. โจทย์วิจัย

- 2.1 ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นอย่างไร
- 2.2 หลักสาราณียธรรม เป็นอย่างไร
- 2.3 บูรณาการความร่วมมือด้วยหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นอย่างไร
- 2.4 รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 3.1 เพื่อศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.2 เพื่อศึกษาหลักสาราณียธรรม
- 3.3 เพื่อศึกษาการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล
- 3.4 เพื่อนำเสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยหลักสาราณียธรรม”

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Interview Research) ด้วยการบูรณาการระหว่าง การวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสารกับการวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประวัติความเป็นมา โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการบริการสาธารณะ

ด้านบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการบุคลากร พร้อมทั้งศึกษาองค์ประกอบและคุณประโยชน์แห่งหลักสาราณียธรรม 6 เพื่อนำมาใช้บูรณาการกับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ทำให้ทราบถึงความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล
- 5.2 ทำให้ทราบหลักสาราณียธรรม
- 5.3 ทำให้ทราบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ด้วยหลักสาราณียธรรม
- 5.4 ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม
- 5.5 ทำให้สามารถนำผลการวิจัยเสนอเป็นแนวทาง และสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม

6. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการดำเนินวิจัยแบบบูรณาการ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ (Qualitative Interview Research) การวิจัยโดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย แล้วทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 11 คน โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

6.1 การศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ เอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยการสำรวจข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์พระไตรปิฎก พร้อมทั้งข้อมูลจากสารทุติยภูมิ คือ ทฤษฎี งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรา หนังสือ วารสาร บทความ งานเขียน เป็นต้น

6.2 นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภท วิเคราะห์ อธิบายความ ตีความแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย สรุปประเด็นนำข้อมูลไปสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จากนายกององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 11 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

6.3 นำข้อมูลมาจัดเรียงโดยแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ หรือเป็นประเภทให้อยู่ในหมวดเดียวกัน ซึ่งจำแนกเป็นข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตามลักษณะข้อมูล หลังจากนั้น ก็จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์และแปลความหมาย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และวิเคราะห์จากบุคคลที่ได้ทำการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม แล้วนำสาระสำคัญที่เหมาะสมกับบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรมตามกระบวนการและรูปแบบการวิจัย

6.4 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบบูรณาการ คือ การวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิจัยเอกสาร กับแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะนำเสนอข้อมูลภาคสนามด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ นำความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย มาวิเคราะห์การบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

หลักสาราณียธรรม ได้จากการวิจัยเชิงเอกสารและสนับสนุนการวิเคราะห์ด้วยความเห็นจากจากสัมภาษณ์
ทีละประเด็นจนครบทุกประเด็น นำมาเสนอแนวทางและสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็น New Model เกี่ยวกับ
บูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม

7. ผลการวิจัย

1. ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล รวม 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดนโยบาย
2) ด้านการให้บริการสาธารณะ 3) ด้านการบริหารงบประมาณ และ 4) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร

2. หลักสาราณียธรรม 6 ประกอบด้วยหลักธรรม 6 ประการ คือ 1) หลักเมตตาทายกรรม คือ
การแสดงออกถึงความเมตตาทางกายแก่เพื่อนในสังคมเดียวกัน 2) หลักเมตตาวจิกรรม คือ แสดงความรักใคร่
กันด้วยวาจา 3) หลักเมตตามโนกรรม คือ ตั้งจิตปรารถนาดี เป็นการแสดงความรักใคร่กันทางใจ คิดทำสิ่งที่
เป็นประโยชน์แก่กัน จะคิดอะไรก็คิดต่อกันด้วยเมตตา 4) หลักสาธารณ โภที คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบ
ธรรมให้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคด้วยกัน 5) หลักศีลสามัญญตา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงามเสมอเหมือนกับ
บุคคลที่ร่วมในสังคมหมู่เดียวกัน รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม เคารพกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม และ
6) หลักทัญญูสามัญญตา คือ มีทัญญูดีงามเสมอกัน ยอมรับความคิดเห็นของคนหมู่มาก ตกลงกันได้ในหลักการ
สำคัญที่จะนำไปสู่แก้ไขปัญหา มีความเห็นสอดคล้องกัน ในกฎกติกาทางสังคมที่ได้กำหนดไว้

3. บูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม ก่อให้เกิดผลดี
กล่าวคือ 1) ด้านการกำหนดนโยบาย หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่าด้วยสาธารณ โภที และทัญญู
สามัญญตา จะทำให้มีการกำหนดนโยบายที่ตรงตามความต้องการประชาชนได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง
2) ด้านการให้บริการสาธารณะ หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่าด้วยเมตตาทายกรรม เมตตา
วจิกรรม เมตตามโนกรรม ศีลสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา แล้ว ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะ
จะมีความคิดเห็นที่เป็นจริง มีจิตใจไม่ลำเอียง คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม 3) ด้านการบริหารงบประมาณ
หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่าด้วยเมตตาทายกรรม เมตตาวจิกรรม เมตตามโนกรรม
ศีลสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา เกิดความสามัคคีร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันมากขึ้น และ 4) ด้านการบริหาร
จัดการบุคลากร หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรมข้อที่ว่าด้วยสาธารณ โภที ศีลสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา
แล้ว ส่งผลดีต่อการได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงกับงาน และผู้บริหารเกิดการร่วมมือร่วมใจ มีการช่วยเหลือซึ่ง
กันและกัน

4. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วน
ตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม เรียกว่า “HSD MODEL” กล่าวคือ ก่อให้เกิด Harmony = ความสามัคคี มีการ
ช่วยเหลือกันกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยกัน ทำให้งานเกิด Success = ประสบผลสำเร็จ เป็นไปตามวัตถุประสงค์
ที่ได้กำหนดไว้ในนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นเป้าหมายสูงสุดขององค์การบริหารส่วนตำบล นำไปสู่
Development = การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น ดีขึ้น สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้
เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

8. สรุปผลการวิจัย

การนำหลักสาราณียธรรม 6 มาบูรณาการกับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 4 ด้าน ก่อให้เกิดผลดี งานประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล กล่าวคือ

1) ด้านการกำหนดนโยบาย เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ นโยบายที่กำหนดไว้เกิดประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ไม่ครอบคลุมทั่วถึงตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์ เกิดความไม่เป็นธรรมในการจัดสรรประโยชน์ไปสู่ประชาชน การดำเนินงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่วางไว้ ก่อให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ สิ้นเปลืองเวลา ตลอดจนการบริหารจัดการบุคลากรไม่เกิดประโยชน์สูงสุด หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่าด้วยสาธาณโภคิ และ ทิฐุสามัญญตา จะทำให้เกิดความร่วมมือในเชิงการกระทำที่เป็นรูปธรรม มีการจัดสรรประโยชน์ต่อประชาชนอย่างทั่วถึง เป็นธรรม สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชน โดยทั่วไป ไม่เน้นที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทำให้การกำหนดนโยบายไม่สูญเปล่า

2) ด้านการให้บริการสาธารณะ เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อจัดให้มีการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ไม่มีการตรวจสอบ ดูแล สิ่งสาธารณะประโยชน์ที่ให้บริการแก่ประชาชน มีงบประมาณไม่เพียงพอในการให้บริการสาธารณะ และปัญหาด้านบุคลากรวัสดุอุปกรณ์ ที่มีอย่างจำกัด ไม่เหมาะสม จึงไม่สามารถดำเนินการให้บริการสาธารณะได้ หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่าด้วยเมตตาทายกรรม เมตตาวจกรรม เมตตามโนกรรม จะเป็นเครื่องช่วยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกิดความเมตตาทั้งทางกาย วาจา และใจ ในการจัดบริการสาธารณะ ประชาชนจึงได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ข้อที่ว่าด้วยศีลสามัญญตา ทำให้มีความประพฤติดีเสมอกัน เคารพกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม การดำเนินงานต่าง ๆ จึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามมติสากลหรือหลักการของความร่วมมือระหว่างกัน ส่วนข้อที่ว่าด้วย ทิฐุสามัญญตา ทำให้มีความเห็นชอบร่วมกัน ขอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ทำความตกลงกันได้ ในหลักการที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

3) ด้านการบริหารงบประมาณ เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อบริหารงบประมาณในการดำเนินการจัดให้มีการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ งบประมาณที่จัดสรรไปแล้ว ไม่มีการจัดลำดับความสำคัญ จึงไม่ตรงตามความต้องการของประชาชน และไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก่อให้เกิดความขัดแย้ง แย่งชิงผลประโยชน์กัน หากบูรณาการด้วยหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่าด้วยเมตตาทายกรรม เมตตาวจกรรม เมตตามโนกรรม จะเป็นเครื่องช่วยผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเกิดความเมตตาทั้งทางกาย วาจา และใจ การจัดสรรงบประมาณจึงเป็นธรรมและทั่วถึง ข้อที่ว่าด้วยศีลสามัญญตา ทำให้มีความประพฤติดีเสมอกัน เคารพกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม การดำเนินงานต่าง ๆ จึงเป็นไปใน

ทิศทางเดียวกันตามมติสากลหรือหลักการของความร่วมมือระหว่างกัน ส่วนข้อที่ว่าด้วยทฤษฎีสามัญญตา ทำให้มีความเห็นชอบร่วมกัน ขอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ทำความตกลงกันได้ ในหลักการที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

4) **ด้านการบริหารจัดการบุคลากร** เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ในการบริหารจัดการบุคลากรเพื่อดำเนินการจัดให้มีการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เกิดความไม่เสมอภาค ความไม่เป็นธรรม การใช้บุคลากรไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถ และการใช้ระบบอุปถัมภ์พรรคพวกเดียวกัน ผลผลิตของงานจึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และไม่คุ้มค่ากับการลงทุน หากบูรณาการด้วยหลักสาราณิยธรรมข้อที่ว่าด้วยสาธารณ โภคิ ช่วยให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล มีการแบ่งปันประโยชน์อย่างเป็นธรรม ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน มีความเสมอภาคต่อกัน ข้อที่ว่าด้วยศีลสามัญญตา ทำให้มีความประพฤติดีเสมอ กัน เคารพกฎเกณฑ์ระเบียบของสังคม ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม การดำเนินงานต่าง ๆ จึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันตามมติสากล หรือหลักการของความร่วมมือระหว่างกัน ส่วนข้อที่ว่าด้วยทฤษฎีสามัญญตา ทำให้มีความเห็นชอบร่วมกัน ขอมรับความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ ทำความตกลงกันได้ ในหลักการที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

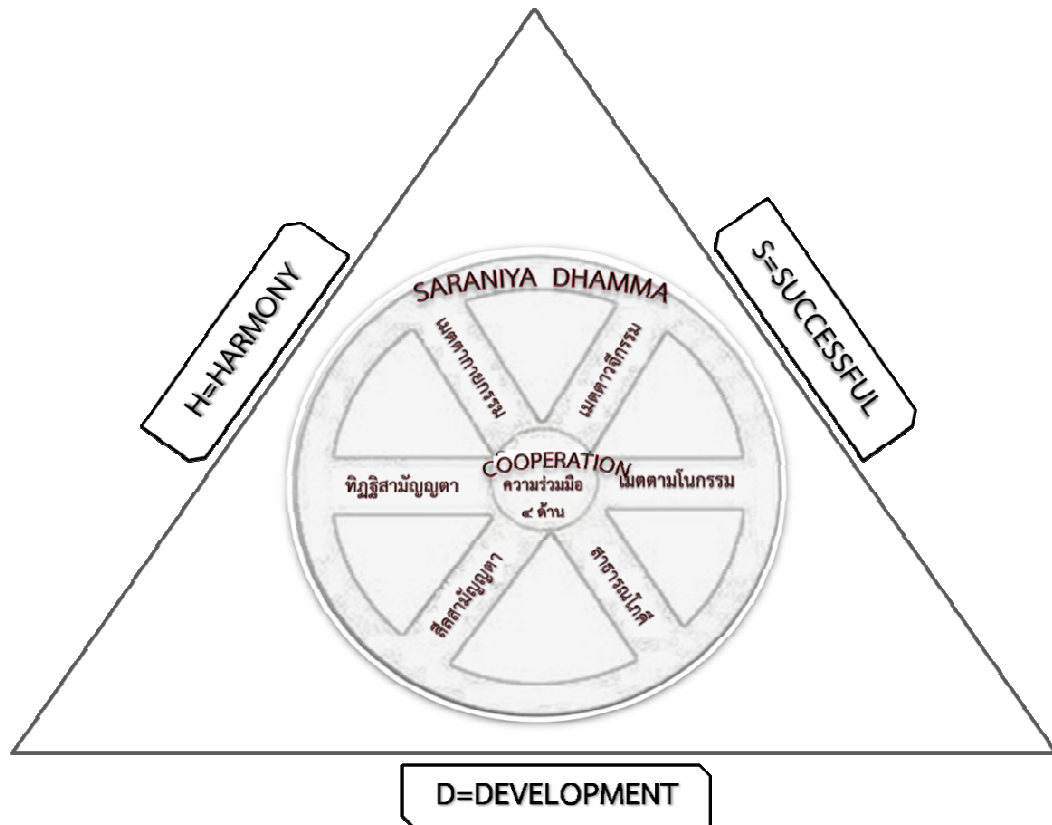
9. อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อมีการนำหลักสาราณิยธรรม 6 ประการ ได้แก่ เมตตาทายกรรม เมตตาวจิกรรม เมตตาโมนกรรม สาราณ โภคิ ศีลสามัญญตา และทฤษฎีสามัญญตา มาบูรณาการกับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการให้บริการสาธารณะ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการบุคลากร แล้ว ย่อมส่งผลดีต่อความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ก่อให้เกิดความสามัคคี (ร่วมมือร่วมแรง ร่วมใจ) (Harmony) ทำให้งานประสบความสำเร็จ (Successful) และนำไปสู่การพัฒนา (Development) ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป การนำหลักสาราณิยธรรมมาบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ทำให้เกิดผลดีดังกล่าวข้างต้นนี้ ย่อมนำไปสู่การสร้างรูปแบบองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณิยธรรม” ได้ต่อไป

10. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าในการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ย่อมเกิดปัญหาขึ้นได้ แต่ปัญหาเหล่านั้นสามารถแก้ไขได้โดยการนำหลักสาราณิยธรรม 6 มาบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ได้รูปแบบการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณิยธรรม คือ “HSD MODEL” ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ 5.1 “HSD” MODEL

คำนิยามศัพท์เชิงความคิดตามกรอบแนวคิดของ “HSD” MODEL

- H = Harmony** หมายถึง ความสามัคคี (ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ)
S = Success หมายถึง ประสบผลสำเร็จ
D = Development หมายถึง การพัฒนา (ให้เจริญก้าวหน้าต่อไป)

5.2.1 Harmony ความสามัคคี (ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ) หมายความว่า ช่วยกันทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยกัน เช่น ร่วมมือกันทำงานเพื่อชุมชน ท้องถิ่น ทุกคนในชุมชน ท้องถิ่น ร่วมมือกันกำจัดวัชพืชในลำคลอง ร่วมกันทำความสะอาดถนนหนทาง ตัดหญ้าสองข้างทาง เป็นต้น การร่วมมือจะเกิดได้ก็ด้วยผู้ที่ร่วมมือนั้นเห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าของสิ่งที่จะทำ อาจจะได้ด้วยตนเอง หรือมีผู้ชักจูง ผู้นำ ผู้เสนอให้เห็นและชักชวนให้ร่วมมือก็ได้ หากมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรมแล้ว ย่อมทำให้การแก้ไขปัญหาของความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และจะก่อให้เกิดความสามัคคี (Harmony) ได้ เพราะหลักสาราณียธรรมมีสาระสำคัญ คือ จะทำ จะพูด จะคิด ก็จะทำ พูด คิด ด้วยจิตเมตตาต่อกัน รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันกัน รักษาความประพฤติกิริยามารยาท ระเบียบวินัย ศีลธรรม และวัฒนธรรมให้เหมือนคนอื่น และปรับความคิดเห็นเข้ากับคนอื่นได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งมีประโยชน์ กล่าวคือ เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีและสันติสุขในสังคม และชุมชน ทำให้สังคมรู้จักประสานประโยชน์ ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ทำให้เป็นที่รักใคร่ เคารพนับถือ ไว้วางใจ และรำลึกถึงกัน เป็นเครื่องช่วยเหลือสงเคราะห์กัน และทำให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะ

5.2.2 Success ประสบผลสำเร็จ ในการทำงานมักมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายว่าการทำงานที่ประสบผลสำเร็จ จะต้องมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วย กล่าวคือ การมีประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มีลักษณะประหยัด (Economy) ได้แก่ ประหยัดต้นทุน (Cost) ประหยัดทรัพยากร (Resources) และประหยัดเวลา (Time) เสร็จทันตามกำหนดเวลา (Speed) และมีคุณภาพ (Quality) และประสิทธิผล (Effective) หมายถึง ผลสำเร็จของงานที่เป็นไปตามความมุ่งหวัง (Purpose) ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ (Objective) หรือเป้าหมาย (Goal) จึงนับว่างานนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ หากมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรมแล้ว ย่อมทำให้การแก้ไขปัญหาของความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และจะก่อให้เกิดความสำเร็จ หรือประสบความสำเร็จ (Success) ได้ เพราะหลักสาราณียธรรมมีสาระสำคัญ คือ จะทำ จะพูด จะคิด ก็ให้ทำ พูด คิด ด้วยจิตเมตตาต่อกัน รู้จักเอื้อเพื่อ เพื่อแบ่งปันกัน รักษาความประพฤติภิรมยา ระเบียบวินัย ศีลธรรม และวัฒนธรรมให้เหมือนคนอื่น และปรับความคิดเห็นเข้ากับคนอื่นได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งมีประโยชน์ กล่าวคือ เป็นเหตุให้เกิดความสามัคคีและสันติสุข ในสังคม และชุมชน ทำให้สังคมรู้จักประสานประโยชน์ ใจกว้าง ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของกันและกัน ทำให้เป็นที่รักใคร่ เคารพนับถือ ไว้วางใจ และรำลึกถึงกัน เป็นเครื่องช่วยเหลือสงเคราะห์กัน และทำให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะ กิจกรรมหรืองานต่าง ๆ จึงประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง

5.2.3 Development การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้น หรือมีการวางแผน กำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น หมายรวมไปถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย การพัฒนา เป็นการเปลี่ยนแปลงไปทิศทางที่ดีกว่าเดิมเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความเจริญก้าวหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนั้น ได้มีการกำหนดไว้ก่อนและครอบคลุมทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ หรืออาจแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การพัฒนายังเป็นกระบวนการต่อเนื่อง (Continuing Process) คือ หลังจากดำเนินกิจกรรมพัฒนากิจกรรมหนึ่งผ่านไปแล้ว ก็จะนำไปสู่การเริ่มดำเนินกิจกรรมพัฒนาด้านอื่น ๆ อีกต่อไป หากมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรมแล้ว ย่อมทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล และก่อให้เกิดการพัฒนา (Development) ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ด้วยความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ จนงานประสบผลสำเร็จ เป็นที่พึงพอใจของประชาชนโดยทั่วไป จึงเรียกได้ว่าเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

11. ข้อเสนอแนะ

11.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย พบว่า ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดฉะเชิงเทรา มีปัญหาอุปสรรค ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการให้บริการสาธารณะ ด้านบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารจัดการบุคลากร จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่า ควรนำหลักสาราณียธรรม มาบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล ในแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

1) **ด้านการกำหนดนโยบาย** ผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ควรนำหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่า ด้วยสาธารณ โภคี และทฤษฎีสามัญญตา มาประกอบในการพิจารณา กำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น เพราะจะทำให้ เกิดความร่วมมือในเชิงการกระทำที่เป็นรูปธรรม ประสบความสำเร็จ บรรลุ นโยบายตามที่ตั้งไว้ได้จริง ทำให้ การกำหนดนโยบายไม่สูญเปล่า ผู้กำหนดนโยบายที่นำหลักธรรมนี้มาประกอบในการกำหนดนโยบายจะ สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลทั่วไป นโยบายที่เกิดขึ้น จึงสามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรม และสามารถทำ ให้เกิดความสำเร็จได้จริง เกิดความเจริญงอกงาม เกิดความเป็นปึกแผ่นในชุมชน หรือสังคมนั้น เกิดประโยชน์ ต่อประชาชนด้วยความเป็นธรรมและทั่วถึง

2) **ด้านการให้บริการสาธารณะ** ผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ควรนำหลัก สาราณียธรรม ข้อที่ว่าด้วยเมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม สีสามัญญตา และทฤษฎี สามัญญตา มาประกอบในการพิจารณาจัดให้มีบริการสาธารณะ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่ในการจัดให้มีบริการ สาธารณะ จะมีความเห็นที่เป็นจริง มีจิตที่ไม่ลำเอียง ไม่เห็นแก่พรรคพวก คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีการเอา ใจใส่ต่อการจัดบริการสาธารณะให้กับประชาชนชน ทำให้สามารถกระทำได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ประชาชนมีความสุข

3) **ด้านบริหารงบประมาณ** ผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ควรนำหลักสาราณียธรรม ข้อที่ว่า ด้วยสาธารณ โภคี สีสามัญญตา และทฤษฎีสามัญญตา มาประกอบในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณการ พัฒนาท้องถิ่น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้มี บริการสาธารณะแก่ประชาชน เกิดการร่วมมือร่วมใจ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีรักษากฎกติการ่วมกัน มีประสานงานการบริหารงบประมาณร่วมกัน จะก่อให้เกิดความเห็นที่เป็นจริงไม่อคติลำเอียง ไม่เห็นแก่พรรค พวก คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม มีศีลบริบูรณ์ด้วยกาย วาจา ใจ และลดการเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง แย่งชิง ผลประโยชน์ มีความคิดเห็นตรงกัน จึงเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมนั้น

4) **ด้านการบริหารจัดการบุคลากร** ผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ควรนำหลัก สาราณีย ธรรม ข้อที่ว่าด้วยเมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณ โภคี สีสามัญญตา และทฤษฎี สามัญญตา มาประกอบในการบริหารจัดการบุคลากรในการพัฒนาท้องถิ่น จะสามารถแก้ไขปัญหาการใช้ บุคลากรไม่ตรงกับความรู้ ความสามารถ และการใช้ระบบอุปถัมภ์พรรคพวกเดียวกัน ความไม่ยุติธรรม เพราะหลักสาราณียธรรม เป็นเครื่องช่วยส่งเสริมความสุข ระวังความพิพาทบาดหมางทั้งหลายที่เกิดขึ้นใน สังคม องค์กร ชุมชน ได้เป็นอย่างดี สามารถก่อให้เกิดความเป็นธรรม ทั่วถึง ประโยชน์สุขเกิดกับทุก ๆ คน โดยไม่อยู่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ส่งผลให้เกิดความสามัคคี เกิดความเจริญ ความสุข และการร่วมมือกันพัฒนา ชุมชน สังคมนั้นให้เจริญได้ ซึ่งการบริหารจัดการบุคลากรที่เกิดขึ้นจะสามารถสนองตอบต่อความต้องการ ของประชาชนได้อย่างแท้จริง

ทั้งนี้ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักสาราณียธรรม ก็เพื่อให้ผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล มีความรู้ ความเข้าใจ รู้ถึงคุณค่า และประโยชน์แห่งหลักสา ราณียธรรมอย่างแท้จริง และเมื่อได้นำไปใช้ควบคู่กับการพัฒนาท้องถิ่น จะก่อให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ระหว่างผู้บริหารแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งควรสร้างความสามัคคีกลมเกลียวกันให้

บังเกิดขึ้นในจิตใจของทุกคนเพื่อเป็นการสร้างเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลในความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าในอนาคตต่อไป พร้อมทั้งขอเสนอให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ที่มีปัญหาด้านความร่วมมือ ทั้ง 4 ด้าน ได้พิจารณานำหลักสราณียธรรมมาบูรณาการกับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนาที่ดีต่อไป

11.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

หากมีผู้ประสงค์จะทำวิจัยในเรื่องนี้ หรือหัวข้อการวิจัยที่ใกล้เคียงกับเรื่องดังกล่าว ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนท้องถิ่น องค์กร และประชาชนต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะได้ศึกษาวิจัยดังประเด็นดังต่อไปนี้ เช่น

- 1) เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลด้วยหลักพุทธปรัชญา”
- 2) เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลที่ได้ใช้หลักพุทธปรัชญา”
- 3) เรื่อง “ศึกษาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น”

12. บรรณานุกรม

โกวิท พวงงาม . การปกครองท้องถิ่นไทย กรุงเทพฯ . : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2542.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). พุทธศาสนากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์มูลนิธิโคมกิมทอง, 2532.

มหาดไทย, กระทรวง. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537. กรุงเทพฯ

: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 25 ,37 .

ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กรม. คู่มือความร่วมมือระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น. 2548 ,

อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523.

13. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีจากบุคคล และสถาบันต่าง ๆ ณ โอกาสนี้ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบพระคุณ พระเมธาวิเชียรศ, ดร. อาจารย์ธนศ ต่วนชะเอม, ดร.สุชาติ เมืองแก้ว, ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตาเสียสละเวลา แนะนำแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง สามารถเติมเต็ม จนทำให้งานวิจัยประสบความสำเร็จอย่างดียิ่ง